

Hier bevond zich de slagerij van de familie Blok ten tijde van WO II, aan de Katendrechtse Lagedijk in Charlois, Rotterdam.

Aangeboden door

Willem van Gilst jr.

bestuurslid van Stichting Historisch Charlois (2025)

Verteld door

Jaap (Jack) Blok

Gedeporteerde Rotterdammer

de vader van Jaap Blok

Verzamelpaats

waarschijnlijk Sluisjesdijk

Wat

Jaap Blok vertelt in het Engels het verhaal van de familie De Jager en zijn familie Blok, die boven elkaar woonden aan de Katendrechtse Lagedijk op Charlois, Rotterdam. Hij vertelt over de tijd in de oorlog en het helpen onderduiken van joden. Zijn vader werd ook meegenomen bij de Razzia van Rotterdam en Schiedam. De familie Blok is in 1949 naar Amerika geëmigreerd.

In 2022 kwamen 20 familieleden van de familie van Jaap vanuit de VS naar Rotterdam, voor een familiereünie van 42 familieleden totaal. Er is nog steeds contact vanuit Stichting Historisch Charlois met deze van oorsprong Charloisse familie.

Dit is het fragment over de razzia staats in de vertelling van Jaap Blok.

Mijn vader werd ook meegenomen tijdens deze laatste razzia. Hij probeerde mijn moeder te troosten en zei dat ze zich geen zorgen hoefde te maken en beloofde dat hij op tijd thuis zou zijn voor haar verjaardag. Hij en enkele vrienden, die medegevangenen waren, bleven heel alert op een kans om met een trein te ontsnappen. Er deed zich een kans voor en die grepen ze. Mijn vader ontsnapte, maar zijn vrienden werden tijdens de ontsnappingspoging in de trein gedood. Mijn vader stal een fiets en reed die helemaal terug naar Rotterdam. Hij kwam aan op de verjaardag van mijn moeder en verloor ongeveer 25 kilo op de terugreis.

(In Nederlands vertaald door DeepL).

Hierachter het hele verhaal. Eerst in de oorspronkelijke Engelse tekst, en daarna de integrale tekst vertaald in het Nederlands door DEEPL (AI).

Jaap 'Jack' Blok explains:

My parents are honored at Yad Veshem in Jerusalem for their participation in hiding and saving Jews and others in Rotterdam, the Netherlands during WWII. Trees were planted in the Forest of the Righteous Gentiles for them on February 17, 1983, by Temple Eilat located in Orange County, CA. That only happened after my mom finally felt safe enough to relate some of her experiences with close friends she had made in the congregation. It is so commonly known now that those who survived those horrific times during WWII kept quiet and most may have never fully had their stories told. Her community of friends at the temple celebrated parents deeds, even though my mom would probably have preferred to stay out of the spotlight. Why did all these brave people hold their stories back? The reasons are unique to each experience and cannot ever be simply grouped. As I relate parts of my parents' story to you, I'll try to fill it with enough background to give it context and do it justice.

In the very early morning hours before the first explosions of bombs began to be heard over the rural south side of Rotterdam my mom and dad and our dear upstairs neighbors were roused out of bed by the pounding of rifle butts slamming on our common front door. The rifles were wielded by an advance party of German soldiers in painted blackface. My parents owned an ordinary neighborhood butcher shop. After the Germans established who owned the shop, they herded the women and kids back upstairs and at the point of a gun forced my father to slaughter a stolen cow in the aisle of the store with only a butcher knife. The animal suffered terribly as did my dad for years to come at the memory. As my father did what he was forced to, the Germans laughed and told him to hurry up because; "Our boys will be here in the morning, and they will be hungry." What my dad also noticed was that the soldiers were led by armband-identified Dutch collaborators.

In that first encounter a bond of unshakable trust was forged between the Bloks and the upstairs de Jager family. What they experienced that first night of the war together helped them to survive the entire occupation. Foremost was the fact that no one could be trusted. Our upstairs neighbors were named Nel and Piet de Jager and Piet eventually became active in an armed underground resistance branch. We had guns in the attic too by the end of the war. My parents' status as butcher shop owners put them in close contact daily with customers who were sympathetic to, and more closely associated with, the occupation forces as they always had access to extra meat ration coupons. My folks also made home cooked meals for German officers who were billeted in some of the nicer houses nearby. Much of this activity was necessary to allay suspicion and to simply stay informed. Together our families learned painfully what it would take to survive.

During the years of occupation patterns of resistance began to emerge. Over the course of the war some 800,000 Dutchmen were conscripted to fulfill mandatory work requirements in Germany. Some 300,000 of them went into hiding at great risk to those who dared to participate in the hiding. Thousands of hidiers were themselves found out and sent to their deaths in concentration camps. My dad endured three horrible slave labor camp episodes in Germany from which he managed to survive two escapes and a perilous rescue.

The saving of Jews, in particular, ratcheted up the danger to those who dared to help to entirely greater levels. Sadly, the Dutch failed miserably to protect their Jewish citizens as the country surrendered a higher proportion of their Jews than most any other country in Western Europe. When balanced against one of the highest representations of the presence of documented Righteous Gentiles among the Dutch population, however, one can really feel the sense of the horrible turmoil that resided in the in the Dutch population throughout the duration of WWII.

My parents and the de Jager family lived in a neighborhood of densely packed row houses where keeping secrets was difficult but absolutely necessary just the same. As it emerged, both families participated with other close friends in operating segments of a sort of “underground railway” that stealthily shuttled Jews and others between safehouses while trying to elude notice by the Nazis and their Dutch accomplices. By messenger it would be communicated to be on the alert for a person needing shelter. Such a person would at a later time enter the butcher shop posing as customer. If deemed safe the visiting customer would be whisked upstairs to relative safety. Most hidiers were moved along as quickly as possible while others could be passed off as a visiting relative or as a temporary domestic employee and could stay a while longer if circumstances permitted.

The last year of the war was the worst for our families. By then the Dutch population had prematurely tipped their hand as to their sentiments and hopes for liberation when they so openly supported the Allies during the time of the failed Operation Market Garden campaign that sought to capture bridges over the Rhine River that led directly into Germany through western Holland provinces, as portrayed in the movie on that subject, ‘A Bridge Too Far’. The German response was vicious as they imposed ‘the Hunger Winter’. They surrounded Rotterdam with 8,000 troops, cutting off all communications, as they swiftly rounded up 60,000 able-bodied men for immediate deportation to Germany out of the city’s total of 350,000 people. In the western provinces, where the Bloks, the de Jagers and additional trusted friends were still trying to provide Jews and others with safer shelter, 20,000 civilians starved to death during the ‘Hunger Winter’.

My dad was taken during this last roundup too. He tried to comfort my mother and told her not to worry, promising he would make it home in time for her birthday. He and several friends, who were fellow prisoners, stayed very alert for a chance to escape on a train. An opportunity arose and they took it. My father made it out but his friends were killed on the train during the escape attempt. Would you believe my dad stole a bicycle and rode it back all the way back to Rotterdam, and he arrived on my mom's birthday, losing about 25 pounds on his return trip.

Safehouse opportunities grew sparser and the number of people needing places to hide increased. The most difficult moments occurred when those persons in such desperate need of safe shelter couldn't be moved as quickly and had to survive on more meager rations.

At this time a Jewish couple that was in hiding with a group of people in our neighborhood, posed a very difficult problem. The wife was pregnant and couldn't be moved. Those in charge of helping this group knew that the baby's cries could bring about the deaths of the entire group. The mother would have to give birth in a basement, and the baby would have to be taken immediately afterward to a location where a baby's first cries wouldn't come as a surprise. My mother had just had a stillborn baby and wasn't a possible step-in candidate. Our dear upstairs neighbor Nel de Jager's only daughter was about six years old. A scheme was quickly set into action. Nel padded her stomach with pillows and allowed herself to be seen outside a few times by other neighbors to whom she explained that she had been undergoing a difficult pregnancy and had needed a lot of bedrest. The ruse worked and this Jewish child was saved to a loving home. He was named Theo de Jager, a logically suited Dutch name selected, in part, to avoid any undue questions. Theo was one of my best childhood friends. We played together in our shared attic space in Rotterdam until my family emigrated to America in 1949. Theo's family moved shortly afterward to Canada, where he eventually became a dentist.

Sadly, Theo's natural parents didn't survive the war. His Jewish parents named him in secret in front of Piet and Nel de Jager. They named him Nathan. His surname is Solomon. He has gone by the name Theo Nathan Solomon de Jager in honor of parents he was born to and those that raised him.

Jaap 'Jack' Blok legt uit:

Mijn ouders worden geëerd in Yad Veshem in Jeruzalem voor hun deelname aan het verbergen en redden van Joden en anderen in Rotterdam, Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog. Bomen werden geplant in het Bos van de Rechtvaardige Heidenen voor hen op 17 februari 1983, door Temple Eilat in Orange County, CA. Dat gebeurde pas nadat mijn moeder zich eindelijk veilig genoeg voelde om een aantal van haar ervaringen te vertellen met goede vrienden die ze in de congregatie had gemaakt. Het is nu zo algemeen bekend dat degenen die deze afschuwelijke tijden tijdens de Tweede Wereldoorlog overleefden, hun mond hielden en dat de meesten hun verhaal nooit helemaal hebben kunnen vertellen. Haar vriendengemeenschap in de tempel vierde de daden van haar ouders, ook al had mijn moeder waarschijnlijk liever niet in de schijnwerpers gestaan. Waarom hielden al deze dappere mensen hun verhaal achter? De redenen zijn uniek voor elke ervaring en kunnen nooit zomaar worden gegroepeerd. Als ik delen van het verhaal van mijn ouders aan jullie vertel, zal ik proberen het met genoeg achtergrond te vullen om het context te geven en het recht te doen.

In de zeer vroege ochtenduren voordat de eerste bomexplosies boven het landelijke zuiden van Rotterdam te horen waren, werden mijn vader en moeder en onze lieve bovenburen uit bed gewipt door het gebonk van geweerkolven die op onze gemeenschappelijke voordeur sloegen. De geweren werden gehanteerd door een groep Duitse soldaten in geschminkte zwarte kleding. Mijn ouders hadden een gewone buurtslagerij. Nadat de Duitsers hadden vastgesteld wie de eigenaar van de winkel was, dreven ze de vrouwen en kinderen terug naar boven en dwongen ze mijn vader met een pistool om een gestolen koe in het gangpad van de winkel te slachten met alleen een slagersmes. Het dier leed vreselijk, net als mijn vader, nog jaren lang onder de herinnering. Terwijl mijn vader deed waartoe hij gedwongen werd, lachten de Duitsers en zeiden hem op te schieten want: "Onze jongens zullen hier morgenochtend zijn en ze zullen honger hebben." Wat mijn vader ook opmerkte was dat de soldaten werden geleid door met een armband geïdentificeerde Nederlandse collaborateurs.

In die eerste ontmoeting werd een band van onwankelbaar vertrouwen gesmeed tussen de Bloks en de bovenliggende familie de Jager. Wat ze die eerste nacht van de oorlog samen meemaakten, hielp hen om de hele bezetting te overleven. Voorop stond het feit dat niemand te vertrouwen was. Onze bovenburen heetten Nel en Piet de Jager en Piet werd uiteindelijk actief in een gewapende ondergrondse verzetsgroep. Tegen het einde van de oorlog hadden we ook geweren op zolder. Door hun status als slagerijhouders kwamen mijn ouders dagelijks in nauw contact met klanten die sympathiseerden met en nauw verbonden

waren met de bezettingstroepen, omdat ze altijd toegang hadden tot extra vleesrantsoenbonnen. Mijn ouders maakten ook zelfgemaakte maaltijden voor Duitse officieren die ingekwartierd waren in enkele van de mooiere huizen in de buurt. Veel van deze activiteiten waren nodig om argwaan weg te nemen en om gewoon op de hoogte te blijven. Samen leerden onze gezinnen pijnlijk wat er nodig was om te overleven.

Tijdens de bezettingsjaren begonnen zich patronen van verzet af te tekenen. In de loop van de oorlog werden zo'n 800.000 Nederlanders opgeroepen om in Duitsland te gaan werken. Ongeveer 300.000 van hen doken onder met grote risico's voor degenen die durfden deel te nemen aan de onderduik. Duizenden onderduikers werden zelf ontdekt en naar concentratiekampen gestuurd. Mijn vader doorstond drie afschuwelijke perioden in een slavenarbeiderskamp in Duitsland, waaruit hij twee ontsnappingen en een hachelijke redding wist te overleven.

Voor het redden van Joden verhoogde het gevaar voor degenen die durfden te helpen naar een nog hoger niveau. Helaas faalden de Nederlanders jammerlijk in het beschermen van hun Joodse burgers, want het land leverde een groter deel van hun Joden uit dan bijna elk ander land in West-Europa. Afgezet tegen een van de hoogste weergaven van de aanwezigheid van gedocumenteerde Rechtschapen niet-Joden onder de Nederlandse bevolking, kun je echter echt het gevoel krijgen van de verschrikkelijke onrust die gedurende de Tweede Wereldoorlog in de Nederlandse bevolking heerste.

Mijn ouders en de familie de Jager woonden in een buurt van dicht opeengepakte rijtjeshuizen waar het moeilijk was om geheimen te bewaren, maar waar dat absoluut noodzakelijk was. Zoals bleek, namen beide families samen met andere goede vrienden deel aan de exploitatie van segmenten van een soort "ondergrondse spoorweg" die Joden en anderen heimelijk tussen onderduikadressen verplaatste terwijl ze probeerden aan de aandacht van de nazi's en hun Nederlandse handlangers te ontsnappen. Per boodschapper werd gecommuniceerd dat men alert moest zijn op iemand die een schuilplaats nodig had. Zo'n persoon zou op een later tijdstip de slagerij binnengaan en zich voordoen als klant. Als het veilig werd geacht, werd de bezoekende klant naar boven gebracht naar relatieve veiligheid. De meeste onderduikers werden zo snel mogelijk weggebracht, terwijl anderen konden worden voorgesteld als bezoekend familielid of een tijdelijke huishoudelijke hulp en een tijdje langer konden blijven als de omstandigheden dat toelieten.

Het laatste jaar van de oorlog was het ergst voor onze families. Tegen die tijd had de Nederlandse bevolking haar gevoelens en hoop op bevrijding voortijdig laten blijken toen ze zo openlijk de geallieerden steunde tijdens de mislukte operatie Market Garden, waarbij geprobeerd werd bruggen over de Rijn te veroveren die rechtstreeks naar Duitsland leidden

via de provincies in het westen van Nederland, zoals geportretteerd in de film over dat onderwerp, 'A Bridge Too Far'. De Duitse reactie was wreed toen ze 'de Hongerwinter' instelden. Ze omsingelden Rotterdam met 8.000 troepen, sneden alle communicatie af en riepen snel 60.000 gezonde mannen van de in totaal 350.000 inwoners van de stad bijeen voor onmiddellijke deportatie naar Duitsland. In de westelijke provincies, waar de Bloks, de Jagers en andere vertrouwde vrienden nog steeds probeerden om Joden en anderen een veiliger onderkomen te bieden, stierven 20.000 burgers van de honger tijdens de 'Hongerwinter'. **Mijn vader werd ook meegenomen tijdens deze laatste razzia. Hij probeerde mijn moeder te troosten en zei dat ze zich geen zorgen hoefde te maken en beloofde dat hij op tijd thuis zou zijn voor haar verjaardag. Hij en enkele vrienden, die medegevangenen waren, bleven heel alert op een kans om met een trein te ontsnappen. Er deed zich een kans voor en die grepen ze. Mijn vader ontsnapte, maar zijn vrienden werden tijdens de ontsnappingspoging in de trein gedood. Mijn vader stal een fiets en reed die helemaal terug naar Rotterdam. Hij kwam aan op de verjaardag van mijn moeder en verloor ongeveer 25 kilo op de terugreis.**

De mogelijkheden voor schuilplaatsen werden schaarser en het aantal mensen dat een schuilplaats nodig had nam toe. De moeilijkste momenten deden zich voor wanneer de mensen die zo wanhopig een veilig onderkomen nodig hadden, niet zo snel konden worden verplaatst en moesten overleven met schamele rantsoenen.

Op dat moment vormde een Joods echtpaar dat ondergedoken zat bij een groep mensen bij ons in de buurt, een heel moeilijk probleem. De vrouw was zwanger en kon niet worden verplaatst. Degenen die deze groep moesten helpen, wisten dat het gehuil van de baby de dood van de hele groep kon veroorzaken. De moeder zou in een kelder moeten bevallen en de baby zou onmiddellijk daarna naar een plek moeten worden gebracht waar de eerste huiltjes van de baby niet als een verrassing zouden komen. Mijn moeder had net een doodgeboren baby gehad en was geen mogelijke kandidaat om in te stappen. De enige dochter van onze bovenbuurvrouw Nel de Jager was ongeveer zes jaar oud. Er werd snel een plannetje in werking gezet. Nel vulde haar buik met kussens en liet zich een paar keer buiten zien door andere burens aan wie ze uitlegde dat ze een moeilijke zwangerschap had gehad en veel bedrust nodig had gehad. De list werkte en dit Joodse kind werd gered en kreeg een liefdevol thuis. Hij kreeg de naam Theo de Jager, een logische Nederlandse naam die deels werd gekozen om onnodige vragen te voorkomen. Theo was een van mijn beste jeugdvrienden. We speelden samen op onze gedeelde zolderruimte in Rotterdam totdat mijn familie in 1949 naar Amerika emigreerde. Theo's familie verhuisde kort daarna naar Canada, waar hij uiteindelijk tandarts werd.

Helaas overleefden Theo's natuurlijke ouders de oorlog niet. Zijn Joodse ouders gaven hem in het geheim een naam waar Piet en Nel de Jager bij waren. Ze noemden hem Nathan. Zijn achternaam is Salomo. Hij draagt de naam Theo Nathan Solomon de Jager als eerbetoon aan zijn ouders en aan degenen die hem hebben opgevoed.

(uit het Engels vertaald door deepI)